



Arno Visser, president van de Algemene Rekenkamer

‘Wat we meemaken is uniek. Wat leren we ervan?’

“We zijn meestal gericht op waar het niet goed gaat en dat is geen leuke boodschap. Maar kijk naar de luchtvaart en de medische wereld: daar telt elke fout als een kans op verbetering. Ze zijn daar gewend om een veilige omgeving te creëren, waarin je kunt zeggen: dit deed ik niet goed. Om vervolgens samen de vraag te beantwoorden: hoe kan dit beter?” C sprak met Arno Visser, president van de Algemene Rekenkamer. Over leren, rolvastheid en duidelijkheid: “In de wereld van de overheid vindt dat gesprek plaats in de openbaarheid. Dat maakt het een stuk lastiger, maar niet minder relevant.”

“Wat leren we ervan?” De vraag klinkt als een mantra door in dit gesprek en in meerdere publicaties en interviews van de voorman van de publieke verantwoording. Eerder diende hij een minister als politiek assistent, een stad als wethouder en het volk als vertegenwoordiger in de Tweede Kamer. “Zorg dat je feedback-loop stevig in elkaar zit, creëer een spiegel en benut die”, zegt hij en wijst op het veranderende speelveld waarin de overheid handelt en dus communiceert. “Lang geleden, in het papieren tijdperk, was het tempo rustig, was er volgtijdelijkheid en één uniek exemplaar van een document. Wij onderzochten de informatie daarin vanuit onze unieke bevoegdheid. Die bevoegdheid is gebleven, maar in het digitale tijdperk is alles reproduceerbaar. Veel gegevens zijn vrij verkrijgbaar, stukken zijn niet meer uniek, gaan en komen over meerdere kanalen. Dat vraagt om oplettendheid en

zorgvuldigheid in je informatiehuishouding. Wij zijn als Algemene Rekenkamer onderdeel van het collectieve geheugen en reiken aan wat je kunt leren van vorige crises.”

Pak je rol

De rol van de media intrigeert hem, waarbij bezorgdheid doorklinkt. “Het is heel opmerkelijk hoe de drie lagen in het werk van de media – de registratie, de duiding en het oordeel – door elkaar kunnen lopen.” En hij verzucht: “Snelheid doet wat met je oordeelsvermogen”, om de bal meteen door te tikken naar communicatie-afdelingen: “Hoe komt het dat bewindslieden soms onze rapporten beoordelen op wat hun adviseurs melden dat de media erover hebben gezegd?” Visser maakt dan duidelijk dat het meer dan ooit aankomt op duidelijkheid over de eigen rol: bij het kabinet, het parlement, de



Drieluik: kijk op coronacommunicatie

Dit is het derde interview in een reeks gesprekken met voorzitters van Hoge Colleges van Staat.

- Thom de Graaf, vicepresident van de Raad van State, die naast bestuursrechtsspraak de regering adviseert over wetsvoorstellen (zie C#5 2020)
- Reinier van Zutphen, de Nationale Ombudsman, die burgers helpt bij klachten over de overheid. De ombudsman doet onderzoek en brengt advies uit aan de overheid (zie C#8 2020)
- Arno Visser, president van de Algemene Rekenkamer, die controleert of de uitgaven van de rijksoverheid zinnig, zuinig en zorgvuldig zijn en daarover verslag doet aan de Tweede Kamer

De drie instituten zien ieder vanuit een eigen rol toe op het functioneren van de democratie. Ze hebben het afgelopen jaar vaker van zich laten horen als het gaat om de corona-aanpak van de overheid. Terugkerende thema's zijn: duidelijke informatie aan burgers, leren van eerdere ervaringen en samenhang tussen beleid en uitvoering.

media en de Rekenkamer zelf. "In een dynamische context is het zaak rolvastheid te tonen. Je moet je eigen positie ten volle nemen. Als je je rol niet pakt, ben je weg en verdwijnt de dialoog." Andersom de neiging om elkaars rol over te nemen doet het samenspel van kabinet, parlement en media ook geen goed. Over de rol van de Algemene Rekenkamer kan geen misverstand bestaan: "Feiten bekijken, het plaatje maken en dan kijken wat de film is. Dat is een precies werkje, daarin past ons geen *jumping to conclusions*."

Makkelijk is moeilijk

Steeds weer in het beeldbelgesprek vestigt Visser de aandacht op de noodzaak om te streven naar heldere boodschappen. Het werk van de Algemene Rekenkamer is ervan doordeesemd: "Hoe zijn we verhalend, duidelijk, kort en toegankelijk voor het grote publiek. Bij het verantwoorden gaat het om het vertellen. Om eenvoudig maken wat moeilijk is. Anders blijf je de onbegrijpelijke expert. Dat laatste probeer ik tegen te gaan." De van oorsprong letterkundige benut veelvuldig de kracht van verhalen. "Het gaat in ons huis om taal, om tekst, niet om

cijfers. In een toelichting gebruik ik graag een metafoor of val ik terug op een roman of een film." Bij de aanbidding van de rapportage aan het parlement op Verantwoordingsdag (2017) benutte hij een scene uit Flauberts boek *Madame Bovary*. Daarin stapte een getrouwde vrouw in een koets met een man die niet haar echtgenoot is en de gordijntjes sluiten. Wat binnen gebeurt, wordt niet beschreven, wat destijds ophef veroorzaakte. Het boek ging in de ban. Men liet zich door de verbeelding leiden. Moet de Kamer ook fantaseren over het presteren van het Rijk, omdat er niets op papier staat, werpt Visser dan retorisch op, en hij vraagt om niet de fantasie maar de feiten te laten spreken. "Hoe zorg je dat je verstaanbaar bent? Eigenlijk is communicatie het moeilijkste onderdeel van ons werk. Na de analyse begint het pas. Dan moet je het verhaal vertellen en je verplaatsen in de ander: de onderzochte instantie, het parlement als geadresseerde en het grote publiek. Als wij regering en parlement niet kunnen overtuigen, hebben wij geen macht. We hebben alleen maar onze overtuigingskracht." ■